

בס"ד. ש"פ תצוה, י"א אדר-ראשון, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד¹, וממשיך בפסוק שלאח"כ² באוהל מועד גו' יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר גו'. וידוע הדיוק בזה בדרושי רבותינו נשיאינו³, דמאחר שהדלקת הנרות היא ע"י אהרן, למה הציווי הוא ויקחו אליך, דמשמע שיביאו השמן אל משה. וגם צריך להבין מה שבפסוק הראשון, גבי ויקחו אליך (אל משה), נאמר להעלות נר תמיד, ובפסוק השני, גבי אהרן, נאמר מערב עד בוקר.

ב) ולהבין זה יש לבאר תחילה כללות הענין דשמן זית, דהנה, ע"פ המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו (בתורה אור ובלקוטי תורה, ובארוכה יותר בהכתבים שלא נדפסו עדיין) יש בזה ב' אופנים⁴. אופן הא', שהשמן הוא נעלה יותר מהזית, כי, הזית מסתיר ומעלים על השמן שבתוכו, ולכן יש צורך בכתישת הזית כדי להוציא ממנו את השמן. וענינו בעבודה, שזית מורה על הגוף ונה"ב שמקליפת נוגה, שמעלימים ומסתירים על נפש האלקית (שמן) המלובשת בהם, ולכן צריך לכתשם כו' כדי שלא יעלימו על אור הנשמה, כמאמר הזהר⁵ גופא דלא סליק בי' נהורא דנשמתא מבטשין ליי'. וזהו גם מה שהטעם הגשמי של הזית (שנמשך ומשתלשל מענינו הרוחני) הוא מר, וכמארז"ל⁶ על הפסוק והנה עלה זית טרף בפיי', אמרה יונה יהיו מזונותי מרורין כזית כו', שמרירות זו מורה על בחי' חשוכא ומרירו דסט"א. וזהו גם מה שהזית משכח תלמודו של ע' שנה⁸, והיינו, שההעלם וההסתר דזית הוא עד כדי כך שאף שלמד במשך כל ימי חייו, ימי שנותינו בהם שבעים שנה⁹, ולימודו הי' כדבעי (לא באופן דמגלה פנים בתורה שלא כהלכה ח"ו, שאז אין

(5) ח"ג קסח, א — הובא ונתבאר בתניא רפכ"ט.

(6) עירובין יח, ב.

(7) נח ת, יא.

(8) הוריות יג, ב.

(9) תהלים צ, י.

(1) ריש פרשתנו (כו, כ).

(2) שם, כא.

(3) תו"א ריש פרשתנו (פא, א). הוספות

לתו"א סוף פרשתנו (קיא, ב). מאמרי אדמו"ר

הזקן תקס"ז ע' סו. ועוד.

(4) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"א

ע' 131 ואילך (ממאמר זה).

חסרון אם ישכח זאת), לשמה וכו', שלכן נקרא בתורה בשם "תלמוד" (תלמודו), הנה בכחו של הזית (העלם והסתר הגוף ונה"ב) להשכיח זאת, והרי השכחה היא מעולם הקליפות¹⁰. ולכן צ"ל כתישת הזית (שזהו"ע דכתיבת), שזהו"ע דאתכפיא סט"א, ע"י בירור הגוף ונה"ב כו', ועי"ז מתגלה השמן (שלא זו בלבד שאינו מר, אלא אדרבה, יש בו ענין המתיקות¹¹), שענינו בספירות הוא בחי' החכמה¹² (שלכן מחזיר תלמודו של ע' שנה⁸, וכיון שבכחו להחזיר תלמודו, הרי מובן שהוא למעלה ממנו, והיינו, לפי שענינו של השמן הוא לא רק בחי' חכמה הגלוי', אלא גם בחי' חכמה סתימאה¹³), שהו"ע הביטול לאלקות. ואופן הבי"ב¹⁴, שהזית הוא למעלה מהשמן [והיינו מצד פנימיות הענינים למעלה, דכיון שהזית הוא המקור שממנו בא השמן, ה"ה למעלה ממנו. ולהעיר ממ"ש הפרדס¹⁵ בענין יסוד ובנין, שמה שלמטה מקומו בתחתית, הנה למעלה הוא העליון, כמו היסוד, שלמטה הוא בתחתית הבנין, אבל למעלה הוא במדריגה נעלית יותר, למעלה מהבנין. ועד"ז בנוגע לזית שהוא מקור (יסוד) השמן, שבפשטות הענינים כפי שהם למטה, הזית הוא במדריגה תחתונה מהשמן, אבל בפנימיות הענינים כפי שהם למעלה, הזית הוא במדריגה עליונה יותר מהשמן], והיינו, שכלל שגדלה מעלת השמן, בחי' החכמה (כולל גם ח"ס, כנ"ל), הנה הזית שהוא מקור השמן הוא במדריגה נעלית יותר. ועפ"ז, גם ענין המרירות (החושך) שבזית רומז על מדריגתו הנעלית, שהוא מבחי' הכתר שלמעלה מהחכמה (שמן), וכמ"ש¹⁶ ישת חושך סתרו, שנקרא חושך להיותו מופשט מכל גדר של אור הבא בגילוי¹⁷.

ג) **ויש** לומר שבזה תלוי גם הפירוש דשמן זית זך, אם זך קאי על השמן, כפירוש רש"י [שיש בו גם סודות התורה] זך בלי שמרים, או שקאי על הזית, כפי' הראב"ע [שגם בפירושו יש סודות התורה, וכפי שמצינו שפירושו הובא ונתבאר בדא"ח בכ"מ (ולהעיר ממ"ש עליו אדמו"ר האמצעי¹⁸ (ולע"ע לא מצאתי זה במק"א¹⁹) שמסר נפשו על

10) תו"א שם פא, סע"ג. קי, ד. תניא פל"ז (מז, א).

11) ראה גם ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' שכד. ד"ה הללו את ה' תשל"א (תו"מ סה"מ תשרי ע' קצא).

12) תו"א שם. וראה לקו"ת בהעלותך לו, ב. ועוד.

13) לקו"ת שם לא, א.

14) ראה גם אג"ק ח"י ס"ע קסט.

14) ראה גם אוה"ת פרשתנו ע' א'תקמו. ד"ה הללו את ה' הנ"ל.

15) שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך יסוד. וראה סה"מ תרצ"א ע' שיח. וש"נ.

16) תהלים יח, ב. וראה לקו"ת פקודי ג, ד. ובכ"מ.

17) ד"ה הללו שם.

18) שערי תשובה ח"א ה, ב.

קידוש השם)) שצריך ליקח הגרגרים שאין בהם עיפוש או שלא נאכלה קצתם, ומהם יעשו השמן כו'. והענין בזה, שלפי פשטות הענינים, שהזית שמעלים ומסתיר על השמן מורה על הגוף ונה"ב שמעלימים ומסתירים על אור הנשמה, צ"ל זהירות מיוחדת בבחירת הזית, שהזית עצמו יהי זך (כפי הראב"ע), כי, כאשר הזית אינו זך, והיינו, שהגוף ונה"ב אינם מזוככים כלל, אלא הם בתוקף החומריות, הנה לפעמים יכול להיות שגם העצה דמבטשין לי' לא תועיל להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב. וע"ד הידוע²⁰ בנוגע לקליפת עמלק, שאין שום דבר המועיל לזה כו', אלא שבירתו זוהי תקנתו²¹. ולכן יש צורך שהזית עצמו יהי זך, ואז בודאי תועיל הכתישה כו' לעשותו כלי לאלקות. אבל מצד פנימיות הענינים, שהזית הוא בחי' ישת חושך סתרו, שהוא למעלה גם מהאור השייך להשתלשלות העולמות, והוא תכלית הקדושה והביטול, אין צורך בזהירות ודקדוק בנוגע לזית עצמו, אלא רק בשייכות לשמן הבא ממנו, שהו"ע ההמשכה לבחי' החכמה, שהיא ראשית הגילוי בהשתלשלות, ויש לה שייכות לעולמות, ולכן צ"ל זהירות שהשמן והביטול יהי נקי מכל תערובות, זך בלי שמרים (כפי רש"י, שפירושו הוא יינה של תורה²², שהו"ע הסוד והפנימיות בפנימיות התורה גופא, ולכן מפרש ע"פ פנימיות הענינים).

ויש לבאר הדיוק בשלילת ענין השמרים דוקא, שאינם תערובת דבר זר, אלא באים מהזית עצמו, והיינו לפי שמצד ספירת החכמה (שמן) אין מקום למציאות של דבר זר (נפרד) ממש (וכידוע שבעולם האצילות, שכללותו הוא בחי' החכמה²³, לא יגורך רע²⁴), כיון שמאיר בה אוא"ס שהוא לבדו הוא ואין זולתו (שזוהי מדריגת החכמה)²⁵, אלא שמצד שייכותה לעולמות שייך בה שמרים, שהם דבר זר בערך השמן, שזוהי מדריגת החכמה עצמה (ובמכ"ש מזה שאפילו בנוגע לחכמה סתימאה איתא בזהר²⁶ דשקיט ואשתכיך באתרי' כחמר טב על דורדייא כו' (שזהו"ע השמרים), ועאכו"כ שבבחי' החכמה שייך ענין של שמרים. וכל זה שייך רק בענין השמן, בחי' החכמה, משא"כ בענין הזית שהוא מקור החכמה, לא שייך אפילו ענין של שמרים).

20) סה"מ תרס"ה ס"ע רטז ואילך. ובכ"מ.

21) ע"פ כלים רפ"ב.

22) "היום יום" כט שבט.

23) ראה אה"ת בראשית ח"ג תקסה, א.

24) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג,

ג.

25) תניא פל"ה בהגהה.

26) ח"ג קכת, ב (אדר"ר).

סה"מ תרל"ח ע' קפא.

ויש להוסיף ולבאר גם הדיוק בלשון רש"י טיפה ראשונה (ולא הראשון תם, כלשון המשנה²⁷ והרמב"ם²⁸), דלכאורה אינו מובן דיוק הלשון טיפה, שהרי אין זה לפי ערך כמות השמן הדרוש להדלקת המנורה אפילו ללילה אחד ששיעורו חצי לוג²⁹. ויובן ע"פ המבואר בלקו"ת³⁰ בענין שיעור כזית, שזית הוא בחי' י' דשם הוי"ו³¹, שאינו צמצום גמור אלא רק ע"ד לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה כו'³², והיינו, שגם שיעור מועט כולל בתוכו הרבה כו', ועד להמשכה עצומה (כהלשון בלקו"ת³⁰), והיינו לפי ששרש ההמשכה הוא מלמעלה מסדר השתלשלות. ועפ"ז מובן גם בנוגע לדיוק הלשון טיפה. ומדייק טיפה ראשונה, כי, בטיפה יש ב' מדריגות. טיפת היסוד שעל ידה היא ההמשכה מז"א למלכות (וזהו"ע השמן השני שכשר למנחות), וטיפת יסוד אבא, שהו"ע ההמשכה מבחי' החכמה (וזהו"ע השמן הראשון שכשר למנורה). וזהו הדיוק ברש"י טיפה ראשונה, שרומז על המשכת החכמה (ולא על ההמשכה מז"א, שזוהי הטיפה השני').

ד) והנה כדי לבוא לבחי' היותר נעלית דשמן זית זך, צריך להיות הענין דכתית, שהו"ע כתישת הזית. וענין זה הוא לא רק בנוגע לזית כפי שהוא במדריגה התחתונה, שהמרירות של הזית מורה על בחי' חשוכא ומרירו דסט"א, וכתישת הזית הו"ע דאתכפיא סט"א (כנ"ל ס"ב), אלא גם כפי שהזית הוא במדריגה העליונה, מקור השמן, והמרירות שבו מורה על בחי' ישת חושך סתרו, ועד שמצד גודל מעלתו לא שייך בו אפילו ענין של שמרים כמו בהשמן (כנ"ל), מ"מ, צ"ל ענין של כתישה, שהו"ע הביטול (ואדרבה, הענין דכתית הוא לא בנוגע לשמן, אלא בנוגע לזית דוקא). והענין בזה, שאף שמדריגת החכמה (שמן) היא תכלית הביטול, ועאכו"כ מקור החכמה (זית), ובפרט שלאח"ז הוצרכו להביא את השמן אל משה (ויקחו אליך גו'), שענינו הוא תכלית הביטול, כמ"ש³³ ונחנו מה, מ"מ, צריך להיות גם הביטול דכתית (ביטול שני), שהוא הביטול דתשובה, כפי שמצינו שגם אצל משה רבינו הוצרך להיות

27) מנחות פו, א. וראה גם פרש"י אמור עקב (ערב, א) — לקו"ת שם.
 28) ה'ל' איסורי מזבח פ"ז ה"ח.
 29) משנה מנחות פח, א. גמרא שם פט, א.
 30) נשא כז, ד.
 31) רע"מ פ' פנחס (רמד, ב. רמו, ב) ופ' עקב (ערב, א) — לקו"ת שם.
 32) פסחים ג, ב. חולין טג, א. וראה לקו"ת בשלח א, א. ביאורי הוהר פ' אחרי לאדמו"ר האמצעי (עו, ד) ולאדמו"ר הצ"צ (ח"א ע' שסג). ד"ה וידבר אלקים אכה"ד תשכ"ח פ"ג (תו"מ סה"מ סיון ע' שכח).
 33) בשלח טז, ז"ח.

ענין של תשובה³⁴, לאתבא צדיקייא בתיובתא³⁵, כי, הצדיק, עם היותו בתכלית הביטול לאלקות, ואינו שייך לענין של ישות, הרי גם הביטול שלו הוא באיזה ציור, ולכן צריך לפעול בעצמו הענין דכתיב (ער דארף זיך ערשט צעשטויסן) מכל ענין של ציור, שזהו"ע הביטול דתשובה, שזוהי תנועה של העדר שביעות רצון, אסורה מכאן להתקרב שם³⁶. ועפ"ז יש לבאר גם מאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע³⁷ אודות גילוי החסידות שהתחיל בעיקר לאחר פטרוברג, מה הזית הזה כשכותשין אותו הוא מוציא שמנו כו'³⁸, ומקדים, הגם שקשה לומר כן, אבל האמת הוא כן. ולכאורה, לא רק שקשה לומר כן, אלא אי אפשר לומר כן, שהרי כתיבת הזית היא בגלל שמעלים על השמן, וע"ד אעא דלא סליק בי' נהורא מבטשין לי'³⁹, ואיך שייך לומר זאת בנוגע לרבינו הזקן. אך הענין הוא, שהכוונה בזה להביטול דכתיב שצריך להיות גם בדרגא היותר עליונה דזית, מקור השמן, שזהו הביטול דתשובה (שדוגמתו הו"ע היסורים והמס"נ שבמאסר) שצ"ל גם אצל משה רבינו כו'. וי"ל בכוונת דברי אדנ"ע "שקשה לומר כן", שזהו לפי שבדבריו רצה לעורר על עבודה זו (לאתבא צדיקייא בתיובתא), והרי כדי לבוא לזה יש צורך בעבודה קשה [ומזה מובן גם בנוגע לעבודת כאו"א מישראל, שאין לחשוב שהצורך בענין דכתיב הוא רק בגלל ההתעסקות בעניני העולם, במסחר, אכילה ושת"י ושאר עניני הרשות, אלא גם בעסקו בעניני קדושה, לימוד התורה, התבוננות בתפלה וקיום מצוה בהידור, צ"ל הענין דכתיב, הביטול דתשובה גם בנוגע לציור דקדושה, ולולי זאת, הנה בריבוי ההשתלשלות יכול לבוא גם לבחי' הזית שמעלים ומסתיר כו'].

ה) אמנם כללות הענין דכתיבת הזית (כתיב) הוא רק כאשר צריכים להוציא ממנו שמן כדי להאיר, כתיב למאור, שזהו"ע הדלקת המנורה, שהכוונה בזה היא בשביל להאיר את העולם, כמארז"ל³⁹ לא לאורה אני צריך, ולכן היו בביהמ"ק חלוני שקופים אטומים⁴⁰, כדי להוציא אורה לעולם⁴¹. והענין בזה, שהזית מצד עצמו, מצד גודל מעלתו אינו זקוק לענין דכתיב (וגם אינו יכול להגיע להענין דכתיב, כיון שאין לך דבר שיוכל לפעול בו הביטול דכתיב). ורק כאשר צריכים להוציא

(37) ספר השיחות תורת שלום ע' 26.
 (38) ראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר רפ"ו.
 (39) מנחות פו, ב.
 (40) מלכים א ו, ד.
 (41) מנחות שם ובפרש"י.

(34) ראה לקו"ת שמע"צ צב, ב.
 (35) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ שם. שה"ש
 נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.
 (36) לשון רש"י שמות ג, ג. וראה ספר
 השיחות תש"ב ע' 46 ואילך.

ממנו שמן למנורה דביהמ"ק כדי להאיר לעולם, הנה מצד השייכות לציור העולם שהוא מחוץ לקדושה, יש צורך בענין דכתית (שזהו הביטול לצאת מהציור שלו כדי להאיר את העולם). וכמו הנשמה, שדוקא בירידתה למטה לברר את הגוף ונה"ב, ה"ה זקוקה לענין התשובה, ודוקא ע"ז ה"ה מגעת להעילוי דבעלי תשובה שלמעלה מצדיקים.

1) **ועפ"ז** יובן מ"ש ויקחו אליך גו', אל משה, אף שהדלקת המנורה הוצרכה להיות ע"י אהרן, ולא ע"י משה (ובפרט שהשמן לא הי' יכול להיות ממנו של משה, אלא הוצרך להיות ממון ציבור דוקא⁴²), כי, בכדי להדליק את המנורה בשביל להאיר את העולם, יש צורך במדרגת הביטול דמשה, לאחרי שנעשה אצלו הענין דכתית, וזוהי הנתינת כח לאהרן להאיר את העולם ע"י הדלקת המנורה (שהוצרכה להיות בפועל ע"י אהרן, ולא ע"י משה).

והענין בזה, כמבואר בארוכה בהדרושים שהנתינת כח על ענין הדלקת המנורה היא ע"י משה דוקא [ולמעשה גם ממאמר רז"ל⁴³ על הפסוק⁴⁴ ותרא אותו כי טוב (שנאמר במשה), שבשעה שנולד נתמלא הבית כולו אורה], שעל ידו היא המשכת התורה, שענינה הוא גילוי יחודו ית' למטה כמו למעלה. וזהו גם מה שגבי משה נאמר להעלות נר תמיד, כי, הגילוי שע"י התורה הוא באופן שלמעלה מהחילוקים דיום ולילה כו' (וענינו בעבודה הוא מה שהנשמה היא תמיד כאמנה אתו ית'⁴⁵). אבל הדלקת המנורה בפועל, להאיר ולברר את העולם, הנה עז"נ יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר, שזהו באופן שברישא חשוכא והדר נהורא⁴⁶, וכידוע בענין רננה ברמשא ושמחה בצפרא⁴⁷.

וכפרטיות יותר, כמבואר בא' הביכלאך שלא נדפסו עדיין⁴⁸, שאהרן הוא שושבינא דמטרוניתא⁴⁹, שהוא בחי' דיבור העליון שמשם נמשך חיות העולמות ע"י עשרה מאמרות, אבל משה הוא שושבינא דמלכא⁴⁹, והרי לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא⁵⁰,

48) נדפס לאח"ז במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז ע' עא. והקיצור — באוה"ת פרשתנו ע' א'תקעב.
49) ראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב. תו"א פרשתנו פא, א ואילך.
50) זח"ג קמט, ב.

42) ראה יומא ג, ב.
43) סוטה יב, א.
44) שמות ב, ב.
45) תניא ספכ"ד.
46) שבת עז, ב.
47) זח"א רכט, ב. וראה תו"א מקץ לז, א ואילך.

שהו"ע חיות העולמות, אלא בדברי תורה דוקא. וכמבואר שם, שזהו גם מה שאמרו רז"ל⁵¹ שמי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה⁵², כי, ענין ח"י ברכות דתפלה הוא להמשיך אלקות בבחי' אור ושפע גשמי, חיי שעה⁵³, והרי גם ענין לימוד התורה הוא המשכת אלקות, ואדרבה, באופן נעלה יותר, חיי עולם⁵³, ולכן, מי שתורתו אומנתו ה"ה פטור מן התפלה, כיון שגם ע"י עסק התורה ה"ה ממשיך אלקות מלמעלה למטה, ובאופן נעלה יותר, והרי בכלל מאתיים מנה⁵⁴. ומ"מ, הנה גם מי שתורתו אומנתו מפסיק לק"ש⁵¹, כי, אי אפשר להיות המשכה בלא העלאה תחילה. ואף שהענין דתורתו אומנתו הוא כמו רשב"י שאמר בחד קטירא אתקטירנא⁵⁵, היינו שהוא תמיד בבחי' העלאה כו', הרי זה רק שאינו צריך להתעוררות שע"י פסוד"ז וכיו"ב, אבל גם הוא צריך להעלאה דק"ש⁵⁶. ומוסיף שם⁵⁷: ועיין ירושלמי⁵⁸ הובא במאור רפ"ק דשבת⁵⁹, משמע שלא הי' מפסיק גם לק"ש, יתכן לפמ"ש בחד קטירא כו'. ויש לבאר זה ע"פ המבואר בהמשך תרס"ו בענין העליות דלעתיד לבוא (ושייכותם לסעודות דשבת), ששלימות העלי' דלעתיד לבוא (לאחרי שיקויים היעוד⁶⁰ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ) היא בבחי' מנוחה בעצם⁶¹, שאז לא יהי' ענין של ירידות ועליות כו'⁶², והו"ע יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים⁶³.

(57) אוה"ת שבהערה 48. (58) שבת פ"א ה"ב. (59) ט, ב (ד"ה ירושלמי). (60) זכרי' יג, ב. (61) ראה המשך תרס"ו ע' תקמג ואילך. (62) המשך תרס"ו ע' יב. ע' קה. (63) תמיד בסופה.	(51) שבת יא, א. (52) ראה גם תו"א פרשתנו פב, רע"א. (53) שבת יו"ד, א. (54) ב"ק עד, א. (55) ראה זח"ג (אד"ז) רפח, א. (56) ראה גם אוה"ת פרשתנו ע' א'תקנג. וראה גם שם ע' א'תקמח.